

Tomaž Pandur / Iskanje in definiranje lepote

UGM Kabinet, Strossmayerjeva ulica 6

12. april – 5. junij 2026

otvoritev: nedelja, 12. april, ob 11.00

Avtorice razstave: **Livija Pandur, Tanja Lužar** (Drama SNG Maribor), **Živa Kleindienst** (UGM)

Koordinacija: **Sarita Zupanc** (UGM)

»Umetnost je iskanje in definiranje lepote. To je bistvo našega bivanja in obstoja.«

– Tomaž Pandur

Ob deseti obletnici smrti gledališkega režiserja Tomaža Pandurja se bosta [Drama SNG Maribor](#) in [Festival Borštnikovo srečanje](#) v sodelovanju z Umetnostno galerijo Maribor z raznolikim programom poklonila temu edinstvenemu gledališkemu ustvarjalcu.

Razstava *Iskanje in definiranje lepote* v UGM Kabinetu skozi gledališko fotografijo in drugi arhivski material predstavlja šest uprizoritev Tomaža Pandurja iz obdobja njegovega umetniškega vodenja Drame Slovenskega narodnega gledališča Maribor (1989–1996). Osrednje mesto na razstavi pripada črno-belim fotografijam fotografa Angela Božca, ki so prepričljiv dokument Pandurjeve ustvarjalne vizije, njegove neizmerne strasti do ustvarjanja novih svetov in le njemu lastne poetike, ki ji je bil zvest do konca svoje ustvarjalne poti.

Uprizoritve, ki jih je Pandur v sedmih letih postavil na oder mariborske Drame, so premikale meje gledališke umetnosti, vznemirjale in tudi razburjale. *Faust, Hamlet, Carmen, La Divina Commedia: Inferno, Purgatorio* in *Paradiso, Ruska misija* in *Babylon* so predstave, ki so nedvomno zaznamovale mariborsko in slovensko gledališče in ga postavile na svetovni gledališki zemljevid. Pandur je že kot mlad režiser pokazal nesporno obvladovanje izjemne moči vizualnega simbolnega jezika, s katerim je klasična besedila preoblikoval v drzne in sugestivne odrske svetove z inovativnimi scenskimi postavitvami, ki so neustavljivo privabljale občinstvo po vsem svetu. V svojih predstavah je raziskoval kvintesenco gledališkega materiala, razstavljal, odkrival pokrajine mitskega, arhetipskega, transcendentnega in v procesu ustvarjanja preučeval anatomijo in lepoto slehernega trenutka.

Fotograf Angelo Božac, takrat stalni sodelavec mariborskega gledališča, je sledil Pandurjevemu gledališkemu trenutku kot najbolj občutljivemu osnovnemu delcu gledališča in v svojem laboratoriju ustvaril zdaj že ikonične podobe predstav, ki ohranjajo spomin na to presežno obdobje.

Gledališče Tomaža Pandurja skozi fotografijo Angela Božca

»Fotografija ima v odnosu do gledališča številne vloge: od dokumentiranja do reprezentacije, z dolgim seznamom raznolikih naročniških zahtev. V slovenskem prostoru je v poznih osemdesetih letih prišlo do pomembnega preloma. Tudi gledališka fotografija se je zavestno oddaljila od koncepta zapisovanja realnosti in prestopila v polje interpretacije. (...)

Angelo Božac, ki je fotografiral vse predstave Tomaža Pandurja v mariborskem gledališču, je v dolgem sodelovanju razvil prepoznaven izrazni jezik. Ko govorimo o avtorskih fotografijah, moramo poudariti, da je fotograf sledil perfekcionistično premišljenemu dogajanju na odru – osredotočal se je na igro, izrazno mimiko igralca, specifične scene, kostume – vendar je realnost odrskega dogajanja na fotografijah premišljeno preoblikoval. Nekatere fotografije na primer ponujajo poglede, ki jih gledalec iz gledališke dvorane nikoli ni mogel videti. Druge je ustvaril s približevanjem kadra, drastično

povečavo detajla, intenziviranjem kontrasta, repetitijo in zrnatostjo povečave, s čimer so se podobe oddaljile od realne situacije na odru. Oba pristopa sta bila plod režiserjevega zaupanja in fotografovega prizadevanja, da prodre onkraj gledalčeve neposredne percepcije vidnega. Prve so plod fotografovega prostega gibanja po vseh dimenzijah odra, druge so nastale v postprodukciji, v samotni intimi fotografske temnice. A tako ene kot druge se poskušajo odmakniti od vidnega, da bi postale še bolj resnične.

Zanimivo razliko od večine gledališke fotografije v našem prostoru je dosegel z izbiro fotoaparata srednjega formata (Hasselblad), ki je odstopal od prevladujočega reportažnega koncepta v gledališki fotografiji. Zaradi tehnične kakovosti in velikosti negativa je ta omogočil bogat tonski razpon in ostrino podobe, še bolj pa je vplival na proces nastajanja – na stabilno in premišljeno fotografiranje ter načrtovano izbiro kadra, kompozicije in trenutka posnetka. Takšna procesualnost je narekovala gradnjo posamezne samostojne vizualne enote. Božčeve zgodnje fotografije upoštevajo razmerja zlatega reza, trikotne ali piramidalne kompozicije ter zbujejo asociacije na likovno izročilo renesanse in baroka. Čeprav motivno sledimo skrajnim ekstatičnim stanjem posameznika v soočenju s seboj ali pogosto nasprotnim in praznim okoljem, posredujejo preplet občutja večnosti in monumentalnosti. Slednje je ostalo prevladujoč koncept tudi kasneje, ko je ustvarjal v maloformatnem podolgovatem Leica formatu.

Ali lahko fotografija podaljša življenje gledališke predstave? Če ga lahko, so fotografije Angela Božca zelo blizu temu, da obudijo estetsko, skoraj ritualno izkušnjo gledališča Tomaža Pandurja. So zgoščena bistva Pandurjevih uprizoritev, ki so hkrati postale njihove ikonične podobe. Kako zelo je režiser verjel v moč vizualnega predstavljanja, dokazuje dejstvo, da so bile izbrane Božčeve podobe izobešene pred gledališčem namesto velikih zastav. (...)

Fotografije Angela Božca niso le sled gledališča Tomaža Pandurja, temveč njegovo podaljšanje v drugem mediju – vizualni odmev, ki vztraja onkraj izginotja uprizoritve. In prav v tej točki se najtesneje približajo Tomažu Pandurju in režiserjevi ideji večnega, a tudi večplastnega branja časa.”

– Breda Kolar Sluga

Razstava bo v času [Festivala Borštnikovo srečanje](#) (8.–21. junij 2026) na ogled v [SNG Maribor](#). Ob razstavi bo v okviru [61. Festivala Borštnikovo srečanje 2026](#) potekala okrogla miza, niz dogodkov v poklon prezgodaj preminulemu režiserju pa bo dopolnila uprizoritev *Immaculata*, za katero sta besedilo po romanu *Marijin testament* Colma Tóibína pripravila Tomaž Pandur in dramaturginja Livija Pandur.

Tomaž Pandur (r. 1963, Maribor, u. 2016, Skopje) je že kot dijak Prve gimnazije Maribor ustanovil gledališko skupino Tespisov voz in s prvimi uprizoritvami takoj opozoril nase. Zaključil je študij gledališke režije na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, kjer je za režijo diplomske uprizoritve *Marija Stuart* prejel študentsko Prešernovo nagrado. Prvo profesionalno, danes kultno predstavo *Šeherezada* je leta 1989 zrežiral v Slovenskem mladinskem gledališču. Še istega leta je prevzel umetniško vodenje mariborske Drame, ki jo je vodil sedem let in v tem času s svojimi uprizoritvami in z uprizoritvami drugih režiserjev prodril na svetovne odre. Po odhodu iz Maribora se je odselil v New York, se preizkusil na področju filma, njegovo gledališko ustvarjanje pa se je nadaljevalo v Nemčiji, Španiji, Srbiji in na Hrvaškem. Skupaj s sestro dramaturginjo Livijo Pandur je leta 2002 ustanovil gledališče [Pandur.Theaters](#). Ni se omejeval le na dramske režije, ustvarjal je tudi v operi in baletu. Nastala so dela *Hazarski besednjak*, *Sto minut*, *Inferno*, *Tesla Electric Company*, *Barok*, *Medeja*, *Somrak bogov*, *Kaligula*, ... V koprodukciji s Hrvaškim narodnim gledališčem Zagreb, Evropsko prestolnico kulture in Pandur.Theaters je na oder postavil Tolstojevo *Vojno in mir*, v Hrvaškem

narodnem gledališču Zagreb pa je ustvaril še *Medejo* in *Michelangela*. V slovenski gledališki prostor se je vrnil leta 2014 in v ljubljanski Drami režiral dramski diptih *Rihard III. + II.*, leto kasneje pa *Fausta*. Leta 2016 je sprejel vabilo Drame SNG Maribor, da režira predstavo *Immaculata* po romanu Colma Tóibína, ki jo je s sodelavci dokončala dramaturginja Livija Pandur. Tomaž Pandur je umrl 12. aprila 2016 med vajo za predstavo *Kralj Lear* v Narodnem gledališču v Skopju.

Prof. dr. Angelo Božac (1959, Pula, Hrvaška) je med letoma 1989 in 1996 kot gledališki fotograf sodeloval s Slovenskim narodnim gledališčem v Mariboru. V bogati umetniški karieri se je od leta 1980 do danes predstavil na 37 samostojnih in več kot 300 skupinskih razstavah po vsem svetu. Za svoje fotografsko delo je prejel več kot 140 nagrad in priznanj, med najpomembnejšimi so Helmut Newton Award, Hasselblad Open 1998 in štipendija Pro Helvetia Foundation Grant. Od leta 1988 živi v Pragi.

SLIKOVNI MATERIAL

[Tomaž Pandur – Iskanje in definiranje lepote](#)

PODNPISI K FOTOGRAFIJAM

- 1 – *Carmen* (1992), režija: Tomaž Pandur, na fotografiji: Ksenija Mišič, srebrobromidna fotografija. Foto: Angelo Božac. Z dovoljenjem SNG Maribor.
- 2 – Dante Alighieri, Nenad Prokić, *La Divina Commedia, Inferno* (1993), režija: Tomaž Pandur, na fotografiji: Livio Badurina, srebrobromidna fotografija. Foto: Angelo Božac. Z dovoljenjem SNG Maribor.
- 3 – Dante Alighieri, Nenad Prokić, *La Divina Commedia, Paradiso* (1993), režija: Tomaž Pandur, na fotografiji: Brane Šturbej, srebrobromidna fotografija. Foto: Angelo Božac. Z dovoljenjem SNG Maribor.
- 4 – Tomaž Pandur, srebrobromidna fotografija. Foto: Angelo Božac. Z dovoljenjem SNG Maribor.

KONTAKT ZA MEDIJE

Júlia Meszelics, odnosi z javnostmi UGM
T: 02/229 46 96, 030 312 633
E: julia.meszelics@ugm.si

